

מדת בדת

שיעור חזק הומי בדרך קצרה

לע"נ הגאון רבי חיים פנחס בן ר' יוסף יצחק שיינברג זצוק"ל הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 219 פרשת כי תשא תשפ"ד

בבא מציעא ד-י

פטור ויש חידוש שאם הודה במקצת כלים חייב גם על קרקעות שיש גלגול, אך קשה שא"צ לחדש את זה שהרי שנינו להדיא שנכסים שאין להם אחריות זוקקים עצמם נכסים שיש בהם אחריות להשבע עליהם, ויש לומר שמשנה זו היא העיקר ובקידושין שנו את זה אגב גררא.

דף ה יש להקשות למ"ד שהילך פטור מדוע צריך פסוק למעט קרקע משבועה הרי בכל מקרה פטור שהרי שבועה בקרקע היא כהילך, ויש לומר שצריך פסוק לפטור גם כשחפר בה בורות שחין ומערות שהיא לא כבתחילה, עוד י"ל שכתבו את זה לחדש באופן שטענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנה רמי בר חמא שד' שומרים צריכים כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם שואל נושא שכר ושוכר, ולכאורה בשומרים מדובר בהילך, ויש לומר שתבעו ג' פרות ומתו כולם בפשיעה וטען השומר שפרה אחת לא היו דברים מעולם ואחת מתה באונס ואחת בפשיעה ואני רוצה לשלם לך ובאופן זה אין כאן הילך.

אביו של ר' אפטוריקי שנה שאם אמר מנה לי בידך ואמר הנתבע אני חייב כלום ויש עדים שחייב לו חמישים שנשבע על השאר אך יש ללמוד מהפסוק על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה שרק על הודאת פיו חייב שבועה ולא על העדאת עדים וקשה מכאן על ר' חייא קמיתא שעדים במקצת חייב שבועה, אך אי אפשר להקשות מברייתא על ר' חייא כי הוא תנא שחולק ואמנם הוא הביא פסוק אך ר' חייא ילמד מהפסוק שהשבועה היא במודה במקצת ואביו של ר' אפטוריקי אומר שכתוב הוא וכתוב זה אחד למודה במקצת ואחד להעדאת עדים שפטור, ור' חייא סובר שאינו מלמד שצריך הודאה ממין הטענה, והשני סובר כר"ג ששנינו שטענו חיטין והודה לו בשעורים פטור ור"ג מחייב.

היה רועה שכל יום מסרו לו את הבהמות בעדים יום אחד מסרו לו בלי עדים והוא טען לא היו דברים מעולם ובאו עדים והעידו שהוא אכל שתיים מהן, אמר ר' זירא שלר' חייא קמיתא ישבע על השאר, וטען אביו איך ישבע הרי הוא גולץ שאינו נאמן בשבועה, אמר ר' זירא שכונתו על שכנגדו ואמנם גם בלי דברי ר' חייא ישבע לדברי ר"נ שהמשנה פטרה באומר מנה לי בידך והשני אמר אין לך בידי כלום, ור"נ אומר שמשביעים שבועת היסת, אך יש לומר שדברי ר"נ זה תקנה עמוד ב ולא עושים תקנה על זה שישבע שכנגדו, אך יש להקשות על קושית אביו שממה נפשך הרועה פסול כדברי רב יהודה שסתם רועה פסול, ויש לחלק שרועה פסול רק במרעה בהמותיו אך אינו חשוד על בהמת אחרים שאם לא כן איך מוסרים בהמות לרועה הרי יש בזה לפני עוור לא תתן מכשול אלא שאין אדם חוטא ולא לו והרועה לא חוטא בבהמות של אחרים.

המשנה אומרת שנשבע שאין לו בה פחות מחציה, יש להסתפק אם נשבע על מה שיש לו או על מה שאין לו, ורב הונא אומר שנשבע שיש לו בה ואין לו בה פחות מחציה ואין לומר שישבע שכולה שלו שהרי לא נותנים לו, ואין לומר שישבע שחציה שלו שהוא לא ירע לטענתו בשבועה, אך קשה שגם עכשיו שהוא נשבע שאין לו פחות מחציה הוא מרע לדיבורו, ויש לומר שהוא נשבע כולה שלי ולדבריהם שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה.

יש להקשות שאם כל אחד תפוס ועומד מדוע ישבעו, ואכן ר' יוחנן אומר שהשבועה היא רק תקנת חכמים שלא יהיה כל אחד הולך ותוקף טליתו של חברו ויאמר שלי היא, אך קשה שנאמר מיגו שהוא חשוד על הממון הוא חשוד על השבועה, ויש לומר שלא אומרים מיגו שאדם חשוד על ממון הוא חשוד על השבועה, וכן מוכח ממה שהתורה חייבה שבועה במודה במקצת הרי לכאורה הוא חשוד על ממון אלא שהחשוד על הממון אינו חשוד על השבועה, אך יש לדחות ששם הוא משתמט כדברי רבה לעיל וכמו שאמר רב אידי בר אבין בשם רב חסדא שהכופר במלוה כשר לעדות אך הכופר בפקדון פסול לעדות, אך יש להוכיח ממה

דף ד אין ללמוד עדים במקצת מעד אחד שהוא נשבע על מה שכפר, ורב פפא אומר שיש ללמוד עדים מגלגול שבועה של עד אחד שנשבע גם במה שלא כפר, אך יש לפרוך ששם השבועה גוררת את השבועה ואילו העדים מחייבים את הממון, ויש להוכיח מפיו אך יש לפרוך שפיו אינו בהכחשה, ועד אחד יוכיח שהוא בהכחשה ומחייבו שבועה ואם נפרוך שעד אחד מחייב שבועה על מה שכפר פיו יוכיח והדין חוזר, ויש ללמוד עדים בהצד השוה מפיו ועד אחד שיש חיוב שבועה ע"י טענה וכפירה, אך יש לפרוך בצד השוה שלא הוחזק כפרן ואילו בעדים הוא הוחזק כפרן, ויש לדחות שבעדים לא הוחזק כפרן כדברי ר' אידי בר אבין בשם רב חסדא שהכופר במלוה כשר לעדות והכופר בפקדון פסול לעדות, אלא יש לפרוך בצד השוה שאינם בתורת הזמה ואילו עדים הם בתורת הזמה, אך יש לומר שר' חייא לא סבר שתורת הזמה היא פירכא כיון שגם עדות עד אחד בטילה בהזמה, אך יש להקשות במה שהביא ר' חייא ראייה ממשנתנו שהרי במקרה שיש עדים שהוא חייב לו קצת אין ללוה עדים שאינו חייב לו כלום שהרי אם היה ללוה עדים הוא היה נפטר משבועה אך לגבי שנים אוחזין כמו שיש עדים לזה כך יש עדים לזה ובכ"ז חייבו שבועה, אלא הראייה מהמשנה היא לדין אחר שאמר ר' חייא שאם תבע את חברי מנה והנתבע אמר שהוא חייב רק חמישים והילך הוא חייב שבועה שגם שאמר הילך הוא בכלל מודה במקצת, ויש ראייה מהמשנה שהרי מה שהשני תופס הוא כמו הילך ובכ"ז חייבו שבועה, ורב ששת סובר שהילך פטור שכיון שהוא אומר לו הילך אותם מעות שהוא מודה בהם הם כברשות המלוה ובחמישים האחרים אינו מודה וא"כ אין כאן מודה במקצת, ורב ששת יבאר במשנה שהשבועה היא רק תקנת חכמים, ור' חייא סובר שאמנם השבועה היא תקנת חכמים אך רק אם הילך חייב שבועה מדאורייתא היו חכמים מתקנים שבועה כעין דאורייתא אך אם נאמר שמדאורייתא הילך פטור חכמים לא היו מתקנים שבועה שאין כמותה בתורה.

עמוד ב יש להוכיח מברייתא, שכתוב בשטר חוב שחייב לו סלעים דינרים והמלוה אומר שחייב חמש והלוה אומר שחייב שלש, לר"ש בן אלעזר הואיל והודה במקצת וישבע, ור"ע סובר שהוא כמשיב אבידה, וכתוב בדברי ר"ש שאמר שחייב ג' שיש הודאה במקצת ומשמע שאם היה אומר שחייב לו רק שתיים הוא פטור כי השטר שהוא מודה בו הוא כמו הילך ומוכח שהילך פטור, ויש לומר שאכן גם באמר שחייב רק ב' הוא נשבע וכתוב ג' להוציא מדברי ר"ע שהוא נקרא משיב אבידה ופטור, קמ"ל שהוא נקרא מודה במקצת וחייב שבועה, אך לפ"ז לא מובן מדוע אמר ר"ש בן אלעזר הואיל והודה ישבע הרי הוא צריך לומר אף זה ישבע, אלא י"ל שאכן כשטוען שחייב שתיים הוא פטור ואילו הילך חייב אך בשטר המסייע הוא פטור משבועה, ועוד י"ל ששטר הוא שעבוד קרקע ואין נשבעים על כפירת שיעבוד קרקעות, ויש שהוכיח מדברי ר"ע שפטור מפני שהוא משיב אבידה ומשמע רק באמר שלש אך אם אמר שתיים חייב, ולכאורה כשהוא מודה בשטר זה כהילך ורואים שחייב שבועה בהילך, ויש לדחות שגם באמר שתיים הוא פטור וכתבו שלש להוציא מדברי ר"ש בן אלעזר שחייב שבועה קמ"ל שפטור כי הוא כמשיב אבידה, וכך מסתבר שאם נאמר שלר"ע בשתיים חייב איך פטר ר"ע בשלש הרי יתכן שהוא מערים שאינו רוצה לומר שתיים שלא יחייבוהו שבועה לכן הוא אומר שלש כדי שיעשו אותו משיב אבידה אלא ע"כ שגם בשתיים פטור ולא קשה לר' חייא כי שם מסייע לו השטר, או שהשטר הוא שעבוד קרקעות שלא נשבעים על כך.

מר זוטרא בר ר"נ מקשה ששנינו שאם טענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות או שהודה בקרקעות וכפר בכלים פטור, ואם הודה במקצת קרקעות פטור ואם הודה במקצת כלים חייב ומשמע רק בכלים וקרקעות ואם יהיה כלים וכלים כמו קרקעות והיינו כשאמר הילך יהיה חייב וא"כ הילך חייב, ויש לדחות שאכן גם בכלים וכלים פטור וכתוב שבכלים וקרקעות

ששנה רמי בר חמא שד' שומרים צריכים כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם שומר שכר שואל ושוכר, ולכאורה נאמר שהחשוד על ממון הוא חשוד על שבועה, אך יש לדחות ששם הוא משתמט שהוא חושב שהוא ימצא את הגנב ויתפוס ממנו או שהוא ימצא אותה באגם, אך יש להקשות מדוע אמר רב חסדא שהכופר בפקדון פסול הרי ניתן לומר שהוא משתמט עד שיחפש וימצא את הפקדון, יש לומר שכופר בפקדון פסול לעדות כשמגיעים עדים ואומרים שאותה שעה הפקדון בביתו והוא יודע בו או שהוא מחזיקו אצלו, אך קשה על דברי רב הונא שאמר שמשביעים את השומר שאינה ברשותו שנאמר מיגו שהוא חשוד על הממון הוא חשוד על השבועה, ויש לומר שהוא מורה היתר לעצמו שהוא משלם על הפקדון, ורב אחא מדפתי הקשה לרבינא שהוא עובר על לא תחמוד, אמר רבינא שהאנשים חושבים שעוברים בלא תחמוד רק אדם שאינו משלם ולכן אינו נקרא חשוד על ממון,

דף ו אך קשה ממה שר"נ תיקן שבועת היסת הרי אם הוא חשוד על ממון הוא חשוד גם על השבועה, ועוד קשה ממה ששנה ר' חייא בחנוני על פנקסו ששניהם נשבעים ונוטלים הרי אם הוא חשוד על ממון הוא חשוד על השבועה, וכן קשה ממה שאמר רב ששת שמשביעים את השומר ג' שבועות שלא פשע בפקדון ושלא שלח בו יד ושאינו ברשותו, ולכאורה נאמר שאם הוא חשוד על ממון הוא חשוד גם על השבועה, אביי מבאר שחוששים שיש לו מלוה ישנה, אך לפ"ז קשה שא"כ יטול בלי שבועה, ויש לומר שחוששים שיש לו ספק מלוה ישנה, אך קשה שאם אומרים שתופסים מספק א"כ גם ישבע מספק, ורב ששת בר רב אידי אומר שאנשים פורשים מספק שבועה אך אינם פורשים מספק ממון שהרי ממון ניתן להשיבו אך שבועת שקר לא ניתן להשיבה.

ר' זירא מסתפק אם אחד תקף טלית בפנינו, ולא מדובר כשהשני שותק שא"כ הוא מודה לו ואם הוא צווח מה הוא יכול לעשות, ויש לומר שהספק הוא כששתק בתחילה ואח"כ הוא צווח האם נאמר שהוא הודה בשתיקה או שעכשיו הוא צווח וא"כ מתברר שמה שהוא שתק בתחילה זה בגלל שחשב שחכמים רואים אותו, ור"נ מוכיח שכתוב בברייתא שהמשנה דברה כששניהם אדוקים בה אך אם הטלית יוצאת מתחת יד אחד מהם המוציא מחבירו עליו הראיה, ואם מדובר כמו שכתוב שכל אחד מחזיק זה פשיטא אלא מדובר שאחד תקף בפנינו ובכ"ז חולקים, ויש לדחות שמדובר שבאו לפנינו כששניהם תפוסים בה ואמרנו להם שיחלקו ואח"כ חזרו כשאחד מהם תפוס והוא אומר שהשני הודה לי והאחר אומר שהוא רק השכיר לו אותה בדמים, ואומרים לו עד עכשיו חשדת אותו כגולן ועכשיו אתה משכיר לו ללא עדים, עוד י"ל שבאו לפנינו כשאחד תופס אותה והשני נסרך בה, ואף סומכוס שסובר שממון משלם בספק חולקים ללא שבועה כאן הוא יודה שסירכא אינה כלום.

אם נאמר שכששאלו תוקף מהאחר מוציאים ממנו אם השני הקדישה אינה מקודשת, אך אם נאמר שבתקפה אחד לא מוציאים ממנו יש להסתפק אם האחר הקדישה בלא שתפסה שהרי שנינו שאמירה לגבוהה היא כמו מסירה להדיוט וא"כ ההקדש זה כמו תקיפה, או שנאמר שבמציאות אין כאן תקיפה והרי כתוב איש כי יקדיש את ביתו קודש וכמו שביתו הוא ברשותו כך הקדש חל רק במה שהוא ברשותו וכאן זה לא ברשותו, עמוד ב יש להוכיח מהמקרה של מרחץ שרבו עליה שני אנשים וכל אחד אמר שלי היא ואחד מהם קם והקדישה ופרשו ממנה רב חנניה ורב אושעיא ושאר החכמים, ורב אושעיא אמר לרבה שכשילך לרב חסדא בכפרים שישאל אותו וכשהגיע לסורא רבה שאל את רב המנונא והוא הוכיח ממה ששנינו ספק בכורות בין באדם ובין בבהמה בין בטהור בין בטמא המוציא מחבירו עליו הראיה, ושנו על כך שאסור בגיזה ועבודה, והרי אם בתקפו כהן לא מוציאים ממנו וכשלא תקף זה אסור בגיזה ועבודה, ורבה אומר שאין להוכיח מקדושת בכור שהיא באה מאליה, ורב חנניה הוכיח לרבה מברייתא שספיקות נכנסים לדיר להתעשר ואם נאמר שבתקפו כהן לא מוציאים מידו איך מעשרים אותם הרי יתכן שהוא פוטר את ממונו בממון של כהן, ואביי דוחה שאין מכאן ראיה לרבה שיתכן שמדובר שיש רק תשעה חוץ מהספק וממה נפשך אם הוא בר חיובא הרי עישר כראוי ואם אינו בר חיובא א"כ אין צורך לעשר ואביי חוזר בו שספק אינו מתעשר ששנינו במעשר בהמה שאם קפץ אחד מהמנויים לתוכם כולם פטורים ואם נאמר

שמעשרים את הספק א"כ נעשר ממה נפשך שאם הוא בר חיובא א"כ המעשר כראוי ואם אינו בר חיובא הוא נפטר במנין הראוי שרבא אמר שמנין ראוי שהיה בדרך להתעשר פוטר, דף ז וא"כ לא חייבו לעשר כי התורה אמרה עשירי ודאי ולא עשירי ספק ולכן נאמר שגם בספיקות לא יעשרו.

רב אחא מדפתי שאל את רבינא באיזה ספיקות דברה הברייתא שאם זה ספק בכור ודאי פטור שהרי התורה אמרה במעשר בהמה יהיה קודש ולא שכבר קדוש אלא מדובר בספק פדיון פטר חמור וכר"נ שאמר בשם רבה בר אבהו שאם יש לישראל עשרה ספק פטרי חמורים בביתו יפריש עליהם עשרה טלאים והם שלו.

בענין מרחץ שרבו עליו אמר רב חייא בר אבין שהיה מקרה אצל רב חסדא והוא שאל את רב הונא והוא פשט לו מדברי ר' נ' שממון שאינו יכול להוציאו בדיינים אם הקדישו אינו קדוש ומשמע שאם יכול להוציאו ע"י דיינים אם הקדישו הוא קדוש גם כשעדיין לא הוציאו, אך יש להקשות מדברי ר' יוחנן שאם גזל ועדיין לא התיאשו הבעלים שניהם לא יכולים להקדיש הגזלן כי אינו שלו והגזלן כי אינו ברשותו, אך יש לומר שלא מדובר במרחץ מיטלטל אלא במרחץ בקרקע וא"כ כשיכול להוציאו בדיינים זה כברשותו.

ר' תחליפא מא"י שנה לפני ר' אבהו שאם שנים אדוקים בטלית כל אחד מהם נוטל עד מקום שידו מגיעה והשאר חולקים, וסימן ר' אבהו שחולקים בשבועה ומה שכתוב במשנה חולקים ולא כתוב שחולקים רק עד מקום שידם מגעת אמר רב פפא שמדובר ששניהם תופסים בכרכשת של הטלית, ולמד רב משרשיא שאם תופס בסודר ג' על ג' זה נקרא ונתן לרעהו וזה כאילו נפסק והוא קונה ומה שאמר רב חסדא שאם הגט ביד האשה והמשיחה שתפוסה בו ביד הבעל אם הוא יכול לנתקו ולהביאו אליו אינה מגורשת ואם לא היא מגורשת, ויש לומר שלגבי גט צריך כריתות אך לגבי קנין סודר צריך נתינה וזה נקרא נתינה.

רבא אומר שאם הטלית מוזהבת הם חולקים, ולכאורה זה פשוט וצ"ל שהחידוש הוא כשהזהב באמצע, אך קשה שגם זה פשוט אלא י"ל שמדובר שהזהב קרוב יותר לאחד מהשני והיינו אומרים שיאמר לו חלוק כך לרחבו, קמ"ל שאומר לו שיחלקו לארכו.

שנו בברייתא שאם שנים אדוקים בשטר והמלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתיו ולוה אומר שלך הוא ופרעתיו כבר לרבי יקיימו את השטר בחותמיו ורשב"ג אומר שיחלקו ואם נפל ליד הדיין לא יוציאו לעולם ולר' יוסי השטר בחזקתו, ויש להקשות שלרבי יקיימו את השטר והמלוה יגבה את הכל הרי שנינו במשנה שבשנים אוהזים יחלקו ורבא אמר בשם ר"נ שאם השטר מקויים לכו"ע יחלקו ונחלקו באינו מקויים שלרבי מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו וא"כ כשמקיימו יחלוק ואם לא לא יחלוק כי הוא כחרס בעלמא והלוה הוא שעושה אותו לשטר והרי הוא אומר שהוא פרוע ורשב"ג סובר שמודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו וגם כשלא מקיימו יחלקו.

אם נפל ליד הדיין לא יוציא אותו עמוד ב לכאורה מה השתנה בשטר ורבא מבאר שהכוונה שאם נפל ליד הדיין היינו שכתוב בו הנפק לא יוציאנו ולא רק כשלא כתוב בו הנפק לא גובים שניתן לומר שכתבוהו על מנת ללוות ולא לזה בסוף אלא אף כשכתוב בו הנפק לא יחזיר שחוששים לפרעון, ור' יוסי אומר שהוא בחזקתו ולא חוששים לפרעון, ויש להקשות ששנינו שאם מצא שטר כתובה בשוק אם הבעל מודה יחזיר לאשה ואם אינו מודה לא יחזיר לא לבעל ולא לאשה, ור' יוסי אומר שאם היא תחת בעלה יחזיר לאשה ואם היא התאלמנה או התגרשה לא יחזיר לו לבעל ולא לאשה, וא"כ ר' יוסי חשש לפרעון, ויש לומר שיש להפוך אצלינו שלר' יוסי לא יוציא לעולם ולחכמים השטר בחזקתו, אך לפ"ז קשה מחכמים על חכמים, ויש לומר שהברייתא של כתובה היא כר' יוסי, ויש להוסיף שאם אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה ודוקא כשהאלמנה או התגרשה אך אם היא תחת בעלה יחזיר לאשה, שר' יוסי אומר שכשהיא תחת בעלה יחזיר לאשה ואם התאלמנה או התגרשה לא יחזיר לא לו ולא לה, ורב פפא אומר שאין צורך להפוך אצלינו ור' יוסי אמר בכתובה לדברי חכמים שאמנם הוא סובר שגם בהתאלמנה או התגרשה לא חוששים לפרעון אך לדבריהם תודו לי שכשהיא תחת בעלה יחזיר לאשה כי אינה בת פרעון, ואמרו חכמים שיש לחשוש שהוא התפיס לה צורות, ורבינא אומר שיש להפוך את הברייתא הראשונה וטעמם של חכמים לגבי כתובה שחוששים שכתבו שתי כתובות ור' יוסי לא חשש לשתי כתובות.

ר"א אמר שנחלקו כששניהם אוחזים בטופס של השטר וגם בתורף ואם אחד אדוק בטופס והשני אדוק בתורף זה נוטל טופס וזה נוטל תורף, ולר' יוחנן לעולם חולקים גם כשאחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף, אך קשה ששנינו שכל אחד נוטל עד שידו מגעת, ויש לומר שמדובר שהתורף באמצע והחידוש הוא שהיינו אומרים שיטען לו חלוק לרוחב קמ"ל שאומרים לו חלוק לאורך, ורב אחא מדפתי הקשה לדעת ר"א מה שייך לחלוק את התורף וכי הוא צריך את השטר לצור על פי צלוחיתו, אמר רבינא שהנ"מ הוא לדמים ששטר עם זמן שוה כן ושטר בלי זמן שוה כן, שהרי בשטר שיש זמן גובה ממשועבדים ובלי זמן לא גובה ממשועבדים ומקבל את מה שביניהם, ויחלוקו שאמרנו בשטר הכוונה לדמים שאם לא כן בשנים שאוחזים בטלית אם יחתכו אותה הם יפסידו אותה אלא ודאי הכוונה שיחלקו את שויה,

דף ח אך ניתן לומר שיחלקו וזה ראוי לקטנים, אך קשה מדברי רבא שבטלית מוזהבת חולקים הרי הם מפסידים אותה, ויש לומר שזה ראוי לבני מלכים, אך קשה משנים רוכבים על בהמה שיחלקו הרי הם מפסידים אותה ואמנם בהמה טהורה ניתן לחלוק בבשרה אך בטמאה לא ניתן לחלוק בבשר, אלא ודאי הכוונה שחולקים בדמים.

רמי בר חמא מדייק שמי שמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו שאם לא כן נעשה את הטלית כאילו היא מונחת על הקרקע ולא יקנה אף אחד מהם וא"כ על כרחך שכשאחד מגביה עבור חבירו קנה חבירו, ורבא דוחה שבאמת לא קנה חבירו וכאן קונה מצד מיגו שזוכה לעצמו זוכה לחבירו, וראיה לכך שאם אמר לשלוחו צא גנוב לי לא קנה המשלח ואילו שותפין שגנבו חייבים והיינו שמתוך שזכה לעצמו זכה עבור חבירו.

רבא אומר שאם מועיל מיגו א"כ כשחרש ופיקח מגביהם מציאה מתוך שקנה החרש זכה הפיקח ולכאורה החרש קנה כי יש כאן הגבהת בן דעת אך אין יקנה הפיקח אלא צ"ל שרק החרש קונה ולא הפיקח והחרש קונה מיגו ששאר חרשים בעלמא קונים, אך לכאורה זה יהיה מובן רק אם המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו כי כל אחד קונה גם עבור חבירו אך בחרש ופיקח שהפיקח קנה עבור עצמו והוא לא קונה א"כ אין יקנה עבור אחרים, אלא יש לומר שמתוך שלא קנה הפיקח גם החרש לא קונה ואף ששני חרשים שהגביהו קנו כי שם יש תקנת חכמים שלא יבואו למריבה אך בחרש ופיקח אין מריבה שהחרש אומר שאם הפיקח לא קנה ואיך אני אקנה.

רב אחא בר רב אדא שאל את רב אשי מהיכן דייק רמי בר חמא ואין לומר שהדיוק הוא ממה שכתוב שנים אוחזים בטלית שהרי כל אחד אומר אני הגבתי את כולה, ואין לומר ממה שכתוב שוב זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי והמשנה מיותרת לחדש שמגביה מציאה קונה עבור חבירו, שהרי לעיל העמדנו שברישא מדובר במציאה ובסיפא מדובר במקח וממכר, ואין לומר שהוא למד ממה שכתוב זה אומר כולה וזה אומר חציה ולכאורה זה פשיטא וממה שיש משנה מיותרת יש ללמוד שמגביה עבור חבירו קנה אך יש לדחות שמי אמר שזה מדובר במציאה אולי מדובר במקח וממכר ואם נקשה שבמקח וממכר אין חידוש הרי ניתן לומר שיש חידוש שלא נאמר שכשאומר חציה הוא משיב אבידה ופטר משבועה, קמ"ל שהוא מערים שהוא חושב שאם יאמר כולה שלי יחייבוהו שבועה לכן יטען חציה שיפטר בכך משבועה כי הוא כמשיב אבידה, אלא יש לומר שלומדים ממה שכתוב שנים שרוכבים על בהמה וזה משנה מיותרת ללמד שהמגביה עבור חבירו קנה, אך יש לדחות שהמשנה מחדשת שגם רוכב קונה אלא יש לומר שלומדים ממה ששנינו שאם הם מודים או שיש להם עדים חולקים בלי שבועה ובמקח וממכר זה פשיטא, אלא מדובר במציאה והטעם הוא שהמגביה מציאה לחבירו קנה, ורבא דוחה ששם קונה מיגו שזוכה לעצמו זוכה לחבירו.

רב יוסף אומר ששמע מרב יהודה עמוד ב שאמר בשם שמואל רוכב ומנהיג אחד קונה ואחד לא קונה ואינו יודע מי קונה ומי לא, ואין לומר שמדובר במנהיג לבד שודאי אין חולק שהוא קונה והשאלה היא רק על רוכב, אלא רב יהודה הסתפק ברוכב במקום מנהיג האם הרוכב עדיף כי הוא תופס בה או שהמנהיג עדיף כי היא הולכת בגללו, ואמר רב יהודה שאנו נבדוק בזה ששנינו שהמנהיג בשור וחמור לוקה וכן היושב בקרון לוקה ור"מ פטר את היושב בקרון ושמואל הפך שחכמים פטרו את היושב בקרון וא"כ יש להוכיח ששמואל סבר שרוכב אינו קונה וכ"ש רוכב

במקום שיש מנהיג ואביי שאל את רב יוסף שפעמים רבות הוא אמר שנבדוק אנחנו ולא אמר בשם רב יהודה אמר לו רב יוסף אכן רב יהודה אמר את זה ואני זוכר ששאלתי אותו איך אציית לפשוט רוכב מיושב שהרי היושב אינו תופס במוסירה והרוכב תופס במוסרה, ורב יהודה אמר לי שרב ושמואל אמרו שלא קונה במוסרה, וללישנא בתרא אמר אביי לרב יוסף איך אתה פושט רוכב שתופס במוסרה ואילו יושב שאינו תופס במוסרה, ואמר רב יוסף שאידי שנה שמוסירה אינה קונה וכן אמר רב חלבו בשם רב הונא שמוסירה קונה רק מחבירו ולא במציאה ובנכסי הגר, ורבא אמר שאידי ביאר לו שלשון מוסירה הוא כאדם המוסר לחבירו וקונה רק מחבירו הוא מוסר לו אך במציאה ונכסי הגר מי מוסר לו שהוא יקנה, ולכאורה יש להוכיח מהמשנה ששנים רכבו על בהמה, לכאורה לר"מ אם יושב קונה כ"ש שרוכב יקנה אלא זה גם לחכמים וא"כ רוכב קונה, ויש לדחות שמדובר ברוכב שמנהיג ברגליו, אך לכאורה זה ממש מנהיג אלא ששנינו שני צורות של מנהיג ורוכב עדיף שהוא גם מנהיג וגם תופס, קמ"ל שלא, ולכאורה יש להוכיח מברייתא ששנים משכו בגמל והנהיגו בחמור או שאחד משך ואחד מנהיג, קנו במדה הזו,

דף ט ר' יהודה סובר שלעולם לא קונה עד שיהיה משיכה בגמל והנהיגה בחמור וכתוב מושך ומנהיג ומשמע שרוכב לא, ויש לומר שגם רוכב קונה וכתבו מושך להוציא מדברי ר' יהודה שצריך משיכה בגמל והנהיגה בחמור, קמ"ל שקונה גם להיפך, אך קשה שלת"ק נערכם יחד שנים משכו והנהיגו בחמור וגמל, ויש לומר שיש צד אחד שלא קונה יש אומרים שמשכה בחמור אינה קונה ויש אומרים שהנהיגה בגמל אינה קונה, ויש שהקשה מהסיפא שכתוב במדה הזו קנה, ולכאורה זה בא למעט רוכב ויש לומר שבא למעט הנהיגה בגמל ומשיכה בחמור אך לפ"ז זה כמו דברי ר' יהודה יש לומר שלת"ק רק בצד אחד אינו קונה יש אומרים משיכה בחמור ויש אומרים הנהיגה בגמל.

יש להוכיח מברייתא שאחד רוכב על חמור ואחד תופס במוסירה זה קנה חמור וזה קנה מוסירה ומוכח שרוכב קונה, ויש לדחות שמדובר שהוא מנהיג ברגליו, אך לכאורה יקנה הרוכב גם במוסירה, ויש לפרש שאחד קנה את החמור וחצי מוסירה, והשני קנה רק חצי מוסירה, אך לכאורה נאמר שהרוכב קונה במוסירה כי יש כאן הגבהה של בן דעת אך אין קונה התפוס במוסירה שהצד השני שלה הוא החמור, ויש לומר שאכן הרוכב קונה את כל המוסירה והתופס קונה רק מה שבידו, אך קשה שגם אם נאמר שהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו זה רק כשהוא מגביה לדעת חבירו אך כאן הוא מגביה לקנות לעצמו ואם הוא לא קונה לעצמו אין יקנה לשני ורב אשי אומר שהרוכב קונה את החמור ואת המוסירה שבראשו של החמור והשני קונה רק מה שתפוס בידו והשאר אין אחד מהם קונה, ור' אבהו מפרש שזה כמו שכתוב שאחד קנה חמור ואחד מוסירה והטעם הוא שהתופס מוסירה יכול לנתקה ולהביאה אצלו אך יש להוציא את דברי ר' אבהו לחוץ שאם כדבריו א"כ אם היתה טלית מונחת חציה בקרקע וחציה על עמוד ואחד הגביה את חציה שעל הקרקע והשני הגביה את חציה שעל העמוד ולר' אבהו יקנה הראשון ולא השני כיון שיכול לנתקה ולהביאה אצלו ואנו לא מצאנו תנא שמחלק בכך.

יש להוכיח מברייתא שר"א אמר שהרוכב בשדה קונה ובעיר קונה המנהיג יש לומר שמדובר ברוכב שמנהיג ברגליו, אך לכאורה זה כמו מנהיג, ויש לומר שיש שני סוגים של מנהיג ומה שלא קנה הרוכב בעיר ביאר רב כהנא שאין דרכם של בני אדם לרכוב בעיר ורב אשי מקשה שא"כ לא יקנו ארנק בהגבהה בשבת שאין דרכם של בני אדם להגביה ארנק בשבת ופשוט שמה שעשה עשה וקנה אלא ר"א דיבר לגבי מקח וממכר שאמר המוכר קנה כדרך בני אדם, עמוד ב וברה"ר קנה, וכן אדם חשוב שדרכו לרכוב בעיר קנה וכן אשה קונה וכן אדם זול שדרכו לרכוב בכל מקום קונה.

ר"א מסתפק באומר לחבירו משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה אך קשה מי אמר לו לקנות אלא השאלה היא כשאמר לו משוך בהמה זו וקנה כלים שעליה, האם מועילה המשיכה בבהמה לקנות את הכלים שעליה או לא, ורבא אומר שהרי פשוט שאם אמר קנה בהמה וקנה את הכלים אינו קונה אותם שהרי הבהמה היא חצר מהלכת שאינה קונה ואין לומר שקונה כשעמדה שהרי דבר שיכול ללכת אינו קונה גם בעומד ויושב, אך יש להעמיד שמדובר בכפותה, ורב פפא ורב הונא בר רב יהושע הקשו שאדם

שהולך בספינה וקפצו אליה דגים וכי אינו קונה אתם שזה כחצר מהלכת, אמר רבא שהספינה נחה ורק המים מוליכים אותה, ורבינא מקשה שאם אשה הלכה ברה"ר וזורק לה גט לחיקה או קלתה היא לא תתגרש כי היא הולכת, אמר רב אשי שקלתה נחה ורק היא הולכת תחתיה.

משנה אדם שרכב על בהמה וראה מציאה ואמר לחבירו תנה לי וכשנטלה אמר אני זכיתי בה זכה אך אם כבר נתנה לרוכב ואמר זכיתי בה לפניך אינו כלום. גמרא שנינו בפאה שאדם שליט פאה ואמר זו לפלוני העני לר"א זכה לו וחכמים אומרים שיתננה לעני שימצא ראשון, ואמר עולא בשם ריב"ל שנחלקו כשהזוכה הוא עשיר וסובר ר"א שיכול לזכות לעני במיגו שיכול להפקיר נכסיו ולהעשות עני וא"כ עכשיו זה ראוי לו, ומיגו שזוכה לעצמו זוכה לעני אחר, וחכמים סוברים שאומרים רק מיגו פעם אחת ולא פעמיים, אך עני ודאי יכול לזכות לעני אחר מיגו שיכול לזכות לעצמו, ור"נ הקשה שהם נחלקו גם מעני לעני שהרי במציאה הכל עניים אצלה ושנינו שאם נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה ואם נאמר שנחלקו מעני לעני,

דף י א"כ משנתינו כחכמים שלא אומרים שהמגביה זכה לחבירו אך אם נאמר שעני לעני לכו"ע זכה לו א"כ משנתינו לא כחכמים ולא כר"א, אמר עולא שמשנתינו כשאמר הזוכה מיד שזכה לעצמו וכך מסתבר שכתוב בסיפא שאם משנתן לו אמר אני זכיתי תחילה לא אמר כלום, ומדוע כתוב 'תחילה' הרי גם בלי שאמר תחילה זה כוונתו אלא משמע שגם ברישא מדובר שאמר תחילה ור"נ שהקשה סובר שכתוב בסיפא לגלות על הרישא שביסיפא הוא אמר תחילה וברישא לא אמר תחילה.

ר"נ ורב חסדא סוברים שהמגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו כי הוא כתופס לבעל חוב במקום שזה חוב לאחרים ולא קנה, ורבא הקשה לר"נ ששנינו שמציאת פועל לעצמו ודוקא כשאמר לו בעה"ב עדור עמי או נכש עמי היום אך אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו של בעה"ב וא"כ הפועל זכה לבעה"ב, ור"נ מתרץ שיד הפועל כיד בעה"ב אך קשה שרב אמר שהפועל יכול לחזור בו גם בחצי היום ור"נ סובר שכל עוד לא חזר בו ידו כיד בעה"ב אך מה שהוא יכול לחזור בו זה כדברי הפסוק כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ומה שכתוב במשנה שלא זכה זה בגלל שהוא אמר תנה לי ולא אמר לו זכה לי.

משנה אם ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה השני זכה. גמרא ר"ל אומר בשם אבא כהן ברדלא שארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום וחכמים תקנו את זה כדי שלא יבואו למריבה, ואביי אומר שר' חייא בר יוסף הקשה ששנינו בפאה שאם נטל מקצת פאה וזרקה על השאר אין לו בה כלום ואם פרס עליה את טליתו מעבירים אותו ממנה וכן בעומר שכחה, ואם נאמר שד' אמות של אדם קונות לו מדוע לא יקנו לו ד' אמותיו, ויש לומר שהוא לא אמר שיקנה, אך קשה שאם חכמים תקנו שיקנה גם בלא אמר ויש לומר שכיוון שהוא נפל עליה הוא מגלה את דעתו שהוא רוצה לקנות בנפילה ולא בד' אמותיו, עמוד ב ורב פפא אומר שתקנו ד' אמות בכל מקום אך לא בשדה של בעה"ב שאמנם זכתה אותו התורה ללכת בה כדי לקחת פאה אך לא שתהיה כחצירו, רבא אומר שרב יעקב בר אידי הקשה על ר"ל מנזיקין שכתוב שבראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר וזכה זכה השני, ולר"ל שיקנו הד' אמות לראשון, ויש לומר שמדובר שלא אמר אקנה, אך קשה שאם זה תקנת חכמים הוא יקנה גם בלא אמר, ויש לומר שכיוון שהוא נפל עליה הוא מגלה את דעתו שאינו רוצה לקנות בד' אמותיו, ורב ששת מתרץ שחכמים תקנו ד' אמות רק בסימטא שאין בה דוחקים בה הרבים אך לא ברה"ר שדוחקים בה הרבים ומה שר"ל אמר 'בכל מקום' הכוונה גם צידי רה"ר.

עוד אמר ר"ל בשם אבא כהן ברדלא שבקטנה אין קנין חצר ולא ד' אמות ור' יוחנן אומר בשם ר' ינאי שיש לה חצר וגם ד' אמות, ונחלקו שר' יוחנן סובר שחצר התרבתה מטעם יד וכמו שיש יד לקטנה כך יש לה חצר, ור"ל סובר שחצר היא מטעם שליחות וכמו שאין שליחות לקטנה כך אין לה חצר, אך לכאורה יש להוכיח שחצר מטעם יד שכתוב לגבי גניבה שנאמר בפסוק אם המצא תמצא בידו אין לי אלא ידו וגגו חצירו וקרפיו יש לרבות מהמצא תמצא ואם נאמר שחצר מועילה מטעם שליחות א"כ

נוכח מכאן שיש שליחות לדבר עבירה והרי אין שליחות לדבר עבירה, ורבינא מבאר שרק בשליח שהוא בר חיובא אין שליחות לדבר עבירה אך בחצר שאינה בת חיובא יש שליחות וחייב המשלח, אך קשה לפ"ז שהאומר לאשה ועבד שאינם בני חיוב צאו גנבו לי האם יתחייב המשלח, יש לומר שאשה ועבד הם בני חיוב אלא שכרגע אין להם לשלם שהרי שנינו שאם התגרשה האשה או השתחרר העבד חייבים לשלם, ורב סמא אומר שנאמר אין שליח לדבר עבירה רק באופן שהשליח יכול לעשות או לא לעשות, אך בחצר שמושיב בה דברים על כרחא יש שליחות לעבירה, והנ"מ בין הטעמים היא באמר לכהן צא וקדש לי אשה גרושה או איש שאמר לאשה תקיפי לי קטן שלרב סמא לא יהיה שליחות כי זה השליח יכול לעשות או לא לעשות אך לרבינא במקרים הללו כיוון שאינם בני חיוב חייב המשלח, אך קשה שלגבי גט שנינו ונתן בידה אין לי אלא ידה וגגה חצירה וקרפיפה לומדים מונתן מכל מקום וא"כ חצר היא משום יד, ויש לומר שלגבי גט לכו"ע זה מועיל מטעם יד ונחלקו רק לענין מציאה.